

Maciej Makowski, Anna Mamcarz
Andrzej Springer, Anna Szymańczyk
Krzysztof Ways, Juliusz Wojciechowski
Łukasz Wroński, Tomasz Zieliński

UMOWA DEWELOPERSKA W PRAKTYCE

redakcja naukowa
Anna Szymańczyk

a Wolters Kluwer business

BARTKOWIAK
WOJCIECHOWSKI
HAŁUPCZAK
SPRINGER

Maciej Makowski, Anna Mamcarz
Andrzej Springer, Anna Szymańczyk
Krzysztof Ways, Juliusz Wojciechowski
Łukasz Wroński, Tomasz Zieliński

UMOWA DEWELOPERSKA W PRAKTYCE

redakcja naukowa
Anna Szymańczyk

Zamów książkę w księgarni internetowej

profinfo.pl
księgarnia internetowa

LEX

a Wolters Kluwer business

Warszawa 2014

Stan prawny na 1 stycznia 2014 r.

Wydawca
Grzegorz Jarecki

Redaktor prowadzący
Joanna Cybulska

Opracowanie redakcyjne
JustLuk

Łamanie
JustLuk

Projekt graficzny okładki i stron tytułowych
Maciej Sadowski

Ta książka jest wspólnym dziełem twórcy i wydawcy. Prosimy, byś przestrzegał przysługujących im praw. Książkę możesz udostępnić osobom bliskim lub osobiście znanym, ale nie publikuj jej w internecie. Jeśli cytujesz fragmenty, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło. A jeśli musisz skopiować część, rób to jedynie na użytek osobisty.

prawolubni

SZANUJMY PRAWO I WŁASNOŚĆ
Więcej na www.legalnakultura.pl
POLSKA IZBA KSIĄŻKI

© Copyright by Maciej Makowski, Anna Mamcarz, Andrzej Springer, Anna Szymańczyk, Krzysztof Ways, Juliusz Wojciechowski, Łukasz Wroński, Tomasz Zieliński

© Copyright by Wolters Kluwer SA, 2014

ISBN: 978-83-264-4536-1

Wydane przez:
Wolters Kluwer SA

Dział Praw Autorskich
01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33
tel. 22 535 82 00, fax 22 535 81 35
e-mail: ksiazki@wolterskluwer.pl

www.wolterskluwer.pl
księgarnia internetowa www.profinfo.pl

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów	13
Wstęp	17
Rozdział 1	
Umowa deweloperska w stanie prawnym przed obowiązywaniem ustawy o ochronie praw nabywcy lokalu mieszkalnego lub domu jednorodzinnego (Anna Mamcarz)	
13	
1.1. Uwagi ogólne	19
1.2. Umowa o budowę lokalu z art. 18 i n. u.s.m.	20
1.3. Umowa z art. 9 u.w.l.	22
1.3.1. Uwagi ogólne	22
1.1.2. Ekspektatywa odrębnej własności lokalu	23
1.1.3. Dalsze wykonywanie umowy przez innego wykonawcę	24
1.1.4. Powstanie odrębnej własności lokalu w wykonaniu umowy z art. 9 ust. 1 u.w.l.	25
1.1.5. Podsumowanie	27
1.2. Umowa przedwstępna z art. 389 i n. k.c.	27
1.3. Tak zwana umowa deweloperska – pisemna o cechach określonych w art. 9 u.w.l.	31
1.3.1. Tak zwana umowa deweloperska a umowa przedwstępna – porównanie	34
1.4. Umowa rezerwacyjna	34
1.4.1. Umowa rezerwacyjna przed dniem wejścia w życie u.o.p.n.l. ...	34
1.4.2. Umowa rezerwacyjna po dniu wejścia w życie u.o.p.n.l.	36
1.5. FAQ – często zadawane pytania	40
Rozdział 2	
Umowa deweloperska jako nowy typ umowy nazwanej na gruncie ustawy o ochronie praw nabywcy lokalu mieszkalnego lub domu jednorodzinnego (Anna Mamcarz)	
44	
2.1. Essentialia negotii umowy deweloperskiej – uwagi ogólne	44
2.2. Stosunek do innych ustaw	48
2.3. Strony umowy deweloperskiej	50

2.4. Spółdzielnia mieszkaniowa deweloperem?	53
2.5. Stosunek do innych umów stosowanych w relacjach deweloper–klient – uwagi ogólne	54
2.5.1. Nabywca – osoba fizyczna nieprowadząca działalności gospodarczej	55
2.5.2. Nabywca – osoba fizyczna prowadząca działalność gospodarczą i nabywająca lokal w ramach prowadzonej działalności gospodarczej	56
2.5.3. FAQ – często zadawane pytania	57

Rozdział 3

Umowa deweloperska jako wzór umowy (Łukasz Wroński)	60
3.1. Pojęcie wzorca umowy	60
3.2. Związywanie wzorcem umowy	61
3.3. Przejrzystość i czytelność wzorca umowy	61
3.4. Wzór umowy deweloperskiej i jego rodzaje na gruncie przepisów ustawy o ochronie niektórych praw nabywców	63
3.5. Niedozwolone postanowienia umowne we wzorcu umowy deweloperskiej	65
3.5.1. Pojęcie niedozwolonych postanowień umownych	65
3.5.1.1. Postanowienia nieuzgodnione indywidualnie	67
3.5.1.2. Sprzeczność z dobrymi obyczajami i rażące naruszenie interesów konsumentów	69
3.5.1.3. Postanowienia określające główne świadczenia stron ..	72
3.5.1.4. Tak zwane klauzule szare	73
3.5.2. Prawne mechanizmy eliminowania klauzul abuzywnych z obrotu	74
3.5.2.1. Kontrola incydentalna	75
3.5.2.2. Kontrola abstrakcyjna	75
3.5.2.3. Postępowanie w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów	78

Rozdział 4

Prospekt informacyjny (Anna Szymańczyk)	85
4.1. Zagadnienia ogólne	85
4.2. Obowiązek sporządzenia prospektu	88
4.3. Doręczenie prospektu oraz informacje o zmianach w prospekcie informacyjnym	88
4.4. Prospekt informacyjny – omówienie poszczególnych pozycji prospektu wskazanych we wzorcu	95

4.5. Wybrane elementy prospektu informacyjnego	
– Część ogólna	95
4.5.1. Dział II. „Doświadczenie dewelopera”	95
4.5.2. Dział III. „Informacje dotyczące nieruchomości i przedsięwzięcia deweloperskiego”	98
4.6. Część indywidualna	114
4.7. Załączniki do prospektu informacyjnego	116
4.8. FAQ – często zadawane pytania	117

Rozdział 5

Rachunki powiernicze (Anna Szymańczyk)	131
5.1. Cel i zasady funkcjonowania mieszkaniowego rachunku powierniczego – zasady ogólne	131
5.2. Mieszkaniowy rachunek powierniczy jako obowiązkowy środek ochrony nabywców	135
5.3. Brak rachunku powierniczego a zawieranie umów deweloperskich ...	136
5.4. Zamknięty rachunek mieszkaniowy	143
5.4.1. Ogólne zasady prowadzenia oraz wypłat z zamkniętego mieszkaniowego rachunku powierniczego	143
5.4.2. Czas obowiązywania umowy o prowadzenie zamkniętego mieszkaniowego rachunku powierniczego	149
5.5. Otwarty rachunek mieszkaniowy	149
5.5.1. Postanowienia wspólne dla każdego rodzaju otwartego rachunku powierniczego	149
5.5.2. Szczegółowe regulacje dotyczące zabezpieczeń stosowanych przy otwartym rachunku powierniczym	156
5.5.2.1. Istota gwarancji ubezpieczeniowej	157
5.5.2.2. Istota gwarancji bankowej	157
5.5.3. Warunki skorzystania z udzielonego dodatkowego zabezpieczenia przez nabywców	158
5.5.4. Czas obowiązywania umowy o prowadzenie otwartego mieszkaniowego rachunku powierniczego	159
5.6. Wspólne uregulowania dotyczące mieszkaniowych rachunków powierniczych – zagadnienia szczególne i wybrane problemy	160
5.6.1. Dostęp do informacji dotyczących dokonywanych wpłat i wypłat	160
5.6.2. Zmiana postanowień umowy o prowadzenie rachunku powierniczego	161
5.6.3. Wypowiedzenie umowy rachunku powierniczego	162

5.6.4.	Wyplata z rachunków powierniczych w przypadku rozwiązania lub odstąpienia od umowy deweloperskiej	163
5.6.4.1.	Odstąpienie od umowy deweloperskiej przez nabywcę w trybie art. 29 u.o.p.n.l.	163
5.6.4.2.	Inne przyczyny rozwiązania umowy deweloperskiej .	167
5.6.5.	Koszty i pożytki związane z prowadzeniem rachunku powierniczego	167
5.6.6.	Wykorzystanie mieszkaniowych rachunków powierniczych w przypadku przedsięwzięć deweloperskich obejmujących sprzedaż na rzecz różnych kategorii podmiotów oraz różnych rodzajów lokali	170
5.6.7.	Przymus otwarcia mieszkaniowego rachunku powierniczego a obowiązek przeprowadzania wszystkich transakcji z umów deweloperskich przez taki rachunek	172
5.6.8.	Zakładanie mieszkaniowego rachunku powierniczego dla przedsięwzięć, których sprzedaż nastąpiła przed wejściem w życie ze względu na wypełnienie dyspozycji art. 4 u.o.p.n.l.	173
5.6.9.	Przymus rachunku powierniczego a finansowanie inwestycji z kredytu bankowego	174
5.7.	FAQ – często zadawane pytania	176

Rozdział 6

Treść umowy deweloperskiej (Łukasz Wroński)	177
6.1. Zagadnienia ogólne	177
6.1.1. Charakter elementów umowy deweloperskiej wskazanych w art. 22 u.o.p.n.l.	177
6.1.2. Semiimperatywny charakter postanowień umowy deweloperskiej	179
6.1.3. Konsekwencje braku zamieszczenia w umowie deweloperskiej elementów umowy określonych w art. 22 ust. 1 u.o.p.n.l.	181
6.1.4. Forma umowy deweloperskiej	183
6.1.5. Prospekt informacyjny a treść umowy deweloperskiej	185
6.2. Minimalne (pożądane) elementy umowy deweloperskiej w świetle art. 22 u.o.p.n.l.	187
6.2.1. Określenie stron, miejsca i daty podpisania umowy	187
6.2.2. Zobowiązania dewelopera	187
6.2.3. Zobowiązania nabywcy	188
6.2.3.1. Spełnienie świadczenia pieniężnego	189
6.2.3.2. Współdziałanie przy odbiorze i wydaniu przedmiotu umowy	200

6.2.3.3. Zawarcie umowy przenoszącej prawo własności nieruchomości	200
6.2.4. Postanowienia dotyczące oznaczenia przedmiotu umowy	200
6.2.4.1. Tytuł prawny do nieruchomości	201
6.2.4.2. Lokal mieszkalny lub dom jednorodzinny jako przedmiot umowy	204
6.2.4.3. Stan prawny nieruchomości	206
6.2.4.4. Udziały w nieruchomości wspólnej	208
6.2.4.5. Istotne cechy budynku albo domu jednorodzinnego	209
6.2.4.6. Określenie powierzchni i sposobu pomiaru powierzchni	212
6.2.5. Termin przeniesienia na nabywcę prawa własności	220
6.2.6. Wysokość i terminy lub warunki spełniania świadczenia pieniężnego przez nabywcę na rzecz dewelopera	228
6.2.7. Postanowienia dotyczące rachunku powierniczego, gwarancji bankowej lub gwarancji ubezpieczeniowej	231
6.2.8. Postanowienia dotyczące pozwolenia na budowę	233
6.2.9. Termin rozpoczęcia i zakończenia prac budowlanych danego przedsięwzięcia deweloperskiego	234
6.2.10. Warunki odstąpienia od umowy deweloperskiej oraz zwrotu środków pieniężnych wpłaconych przez nabywcę	235
6.2.10.1. Ustawowe prawo do odstąpienia w przepisach u.o.p.n.l.	235
6.2.10.2. Umowne prawo do odstąpienia	240
6.2.10.3. Forma oświadczenia o odstąpieniu od umowy	241
6.2.10.4. Skutki odstąpienia	243
6.2.10.5. Problematyka zastrzegania odstępnego lub kar umownych w związku z odstąpieniem od umowy	244
6.2.10.6. Warunki zwrotu świadczenia	251
6.2.11. Określenie wysokości odsetek i kar umownych	257
6.2.11.1. Kary umowne	258
6.2.11.2. Odsetki	261
6.2.11.3. Porównywalność sankcji umownych w świetle zasady wynikającej z art. 25 u.o.p.n.l.	263
6.2.12. Oświadczenia nabywcy dotyczące prospektu informacyjnego oraz innych dokumentów	264
6.2.13. Termin i sposób zawiadomienia nabywcy o odbiorze lokalu mieszkalnego lub domu jednorodzinnego	265

6.3. Inne postanowienia umowy deweloperskiej	266
6.3.1. Określenie zasad poniesienia przez strony umowy kosztów związanych z zawarciem umowy deweloperskiej oraz umowy przenoszącej prawo własności	266
6.3.2. Sposób składania oświadczeń woli przez strony umowy	267
6.3.3. Postanowienia dotyczące przelewu praw i obowiązków	271
6.3.4. Postanowienia dotyczące zarządu lub administracji przez dewelopera budynkiem	273
6.3.5. Postanowienia dotyczące zamiany lokalu	276
6.3.6. Odbiór i wydanie lokalu mieszkalnego lub domu jednorodzinnego	276
6.4. Umowa deweloperska jako podstawa wpisu do księgi wieczystej	286
6.5. Postanowienia umów deweloperskich dotyczące odpowiedzialności za niewykonanie albo nienależyte wykonanie zobowiązania w świetle orzecznictwa Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów ...	287
6.5.1. Wyłączenie lub ograniczenie odpowiedzialności za niewykonanie umowy przez dewelopera	287
6.5.2. Wyłączenie lub ograniczenie odpowiedzialności za przekroczenie przez dewelopera terminów wskazanych w umowie	289
6.5.3. Wyłączenie lub ograniczenie odpowiedzialności dewelopera za wady przedmiotu umowy	293
6.6. FAQ – często zadawane pytania	294

Rozdział 7

Odpowiedzialność karna w ustawie deweloperskiej (<i>Krzysztof Ways</i>)	300
7.1. Wstęp	300
7.2. Zaniechanie sporządzenia prospektu informacyjnego	301
7.3. Występek w postaci podania nieprawdziwych lub zatajenia prawdziwych informacji	304
7.4. Występek wypłacenia środków z rachunku powierniczego	306

Rozdział 8

Odpowiedzialność cywilna wynikająca z umowy deweloperskiej (<i>Andrzej Springer</i>)	311
8.1. Odpowiedzialność cywilna dewelopera – uwagi ogólne	311
8.2. Odpowiedzialność na zasadach ogólnych (kontraktowa, art. 471 k.c.)	311
8.3. Odpowiedzialność z tytułu zastrzeżonej kary umownej	316
8.4. Odpowiedzialność z tytułu rękojmi	318
8.5. Odpowiedzialność cywilna nabywcy	323

Rozdział 9

Wybrane zagadnienia podatkowe (Tomasz Zieliński, Juliusz Wojciechowski) ..	324
9.1. Umowa deweloperska a przychód podatkowy dewelopera	324
9.2. Umowa deweloperska a koszty uzyskania przychodów dewelopera ...	328
9.3. Umowa deweloperska a obowiązek podatkowy w podatku VAT	337
9.3.1. Stan prawny obowiązujący do 31 grudnia 2013 r.	337
9.3.2. Stan prawny obowiązujący od 1 stycznia 2014 r.	342
9.4. Stawka VAT	344
Załączniki	349
1. Prospekt informacyjny	351
2. Wzór umowy (Maciej Makowski)	356
Bibliografia	369
Wykaz aktów prawnych	373
Orzeczenia	375
Autorzy	383

WYKAZ SKRÓTÓW

Akty normatywne

- k.c. – ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. Nr 16, poz. 93 z późn. zm.)
- k.p.c. – ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296 z późn. zm.)
- k.p.k. – ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 89, poz. 555 z późn. zm.)
- pr. aut. – ustawa z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (tekst jedn.: Dz.U. z 2006 r. Nr 90, poz. 631 z późn. zm.)
- pr. bank. – ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe (tekst jedn.: Dz. U. z 2012 r. poz. 1376 z późn. zm.)
- pr. bud. – ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane (tekst jedn.: Dz.U. z 2010 r. Nr 243, poz. 1623 z późn. zm.)
- pr. not. – ustawa z dnia 14 lutego 1991 r. – Prawo o notariacie (tekst jedn.: Dz. U. z 2008 r. Nr 189, poz. 1158 z późn. zm.)
- pr. up. – ustawa z dnia 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe i naprawcze (tekst jedn.: Dz. U. z 2012 r. poz. 1112 z późn. zm.)
- r.pr.bud. – rozporządzenie Ministra Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej z dnia 25 kwietnia 2012 r. w sprawie szczegółowego zakresu i formy projektu budowlanego (Dz. U. poz. 462)
- u.c. – ustawa z dnia 5 lipca 2001 r. o cenach (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 385)
- u.d.i.p. – ustawa z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. Nr 112, poz. 1198 z późn. zm.)
- u.d.u. – ustawa z dnia 22 maja 2003 r. o działalności ubezpieczeniowej (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 950)
- u.k.w.h. – ustawa z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 707 z późn. zm.)
- u.n. – ustawa z dnia 12 września 2002 r. o normalizacji (Dz. U. Nr 169, poz. 1386 z późn. zm.)

- u.o.d.o. – ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych (tekst jedn.: Dz. U. z 2002 r. Nr 101, poz. 926 z późn. zm.)
- u.o.k.k. – ustawa z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331 z późn. zm.)
- u.o.p.l. – ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego (tekst jedn.: Dz. U. z 2005 r. Nr 31, poz. 266 z późn. zm.)
- u.o.p.n.l. – ustawa z dnia 16 września 2011 r. o ochronie praw nabywcy lokalu mieszkalnego lub domu jednorodzinnego (Dz. U. Nr 232, poz. 1377)
- u.p.d.o.f. – ustawa z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (tekst jedn.: Dz. U. z 2012 r. poz. 361 z późn. zm.)
- u.p.d.o.p. – ustawa z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych (tekst jedn.: Dz. U. z 2011 r. Nr 74, poz. 397 z późn. zm.)
- u.p.n.p.r. – ustawa z dnia 23 sierpnia 2007 r. o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym (Dz.U. Nr 171, poz. 1206)
- u.p.t.u. – ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług (tekst jedn.: Dz. U. z 2011 r. Nr 177, poz. 1054 z późn. zm.)
- u.p.z.p. – ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (tekst jedn.: Dz. U. z 2012 r. poz. 647 z późn. zm.)
- u.s.m. – ustawa z dnia 15 grudnia 2000 r. o spółdzielniach mieszkaniowych (tekst jedn.: Dz. U. z 2003 r. Nr 119, poz. 1116 z późn. zm.)
- u.w.l. – ustawa z dnia 24 czerwca 1994 r. o własności lokali (tekst jedn.: Dz. U. z 2000 r. Nr 80, poz. 903 z późn. zm.)
- u.z.r. – ustawa z dnia 6 grudnia 1996 r. o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów (tekst jedn.: Dz. U. z 2009 r. Nr 67, poz. 596 z późn. zm.)

Inne

- KPP – Kwartalnik Prawa Prywatnego
- M. Praw. – Monitor Prawniczy

NSA	– Naczelny Sąd Administracyjny
OSA	– Orzecznictwo Sądów Administracyjnych
OSN	– Orzecznictwo Sądu Najwyższego
OSNC	– Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Cywilna
OTK-A	– Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego, zbiór urzędowy, seria A
OTK-B	– Orzecznictwo Trybunał Konstytucyjnego, zbiór urzędowy, seria B (od 2002 r.)
PZFD	– Polski Związek Firm Deweloperskich
Rejestr	– Rejestr klauzul niedozwolonych prowadzony przez Prezesa UOKiK
RPEiS	– Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Społeczny
SA	– sąd apelacyjny
SN	– Sąd Najwyższy
SOKiK	– Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów
SR	– sąd rejonowy
TK	– Trybunał Konstytucyjny
TPP	– Transformacje Prawa Prywatnego
UOKiK	– Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów
WSA	– wojewódzki sąd administracyjny
ZBP	– Związek Banków Polskich

WSTĘP

Ustawa z dnia 16 września 2011 r. o ochronie praw nabywcy lokalu mieszkalnego (Dz. U. Nr 232, poz. 1377), powszechnie zwana ustawą deweloperską, została uchwalona w szczególnych warunkach – w tempie błyskawicznym, by zdążyć przed wyborami do Sejmu nowej kadencji. Nie była konsultowana z zainteresowanymi środowiskami – deweloperami, bankami, notariuszami. Procedura legislacyjna w Sejmie i Senacie była poddana presji czasu, co skutkuje wieloma niejasnościami interpretacyjnymi, a niekiedy wręcz wewnętrznym sprzecznościami. Wszyscy stosujący w praktyce ustawę mają wiele problemów interpretacyjnych, a surowe przepisy karne w niej zawarte zwiększają obawy o właściwe stosowanie poszczególnych regulacji.

Publikacja ukazuje się 2 lata po uchwaleniu u.o.p.n.l. i półtora roku po jej wejściu w życie, można więc było wykorzystać wnioski z licznych dyskusji toczonych w wielu środowiskach i na wielu forach, pomocnych w rozstrzygnięciu trudnych niekiedy dylematów spowodowanych niedoskonałością legislacyjną u.o.p.n.l. Jako uczestnik wielu z tych dyskusji muszę stwierdzić, że wnioski z tych rozważań były bardzo różne i dopiero stosowanie w praktyce przepisów ustawy pozwala przybliżyć się do miarę jasnych reguł postępowania. W opracowaniu tym przywołane są wprost stanowiska Polskiego Związku Firm Deweloperskich, Związku Banków Polskich, Fundacji na Rzecz Kredytu Hipotecznego oraz innych podmiotów i autorów, co pozwala na szersze spojrzenia na omawiane zagadnienia. Nie zmienia to powszechnej oceny u.o.p.n.l., jako mało precyzyjnej i powodującej wciąż niejasności interpretacyjne.

Stąd też niezwykle istotne jest opracowanie wnikliwej analizy poszczególnych przepisów, ich wykładnia, niekiedy uwzględniająca różne możliwe interpretacje i wskazująca zachowania optymalne ze względu na bezpieczeństwo uczestników obrotu mieszkaniami na rynku pierwotnym.

Autorzy niniejszego opracowania bardzo wnikliwie podeszli do tematu. Jako prawnicy zajmujący się na co dzień relacjami konsument–przedsiębiorca wykorzystali doświadczenia z praktyki stosowania prawa konsumenckiego do wskazania sposobów stosowania u.o.p.n.l. zmniejszających ryzyko przedsiębiorcy i zapewniających bezpieczeństwo nabywcy mieszkania zgodnie z celami ustawy.

Bardzo pomocne w kształtowaniu stosunku umownego między stronami umowy deweloperskiej jest przytoczenie wielu rozstrzygnięć Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów. Znajomość tych wyroków jest wskazówką dla deweloperów w konstruowaniu wzorców umów deweloperskich, by uniknąć zarzutu stosowania klauzul niedozwolonych.

Bardzo ciekawe jest wprowadzenie punktów FAQ – często zadawanych pytań. Autorzy wykorzystali doświadczenia uczestników obrotu deweloperskiego z dyskusji toczonych wokół stosowania u.o.p.n.l. Taka forma może pomóc szczególnie praktykom – deweloperom, nabywcom, notariuszom w znalezieniu odpowiedzi na pytania dotyczące praktycznego stosowania poszczególnych przepisów.

Wiele zagadnień związanych z relacjami deweloper–bank–nabywca jest w ustawie nierozwiązanych. Przykładem jest umowa rezerwacyjna, dzięki której nabywca ma możliwość zweryfikowania swej zdolności kredytowej. Autorzy zaproponowali podejście do tego problemu pozwalające działać zgodnie z celami ustawy, a jednocześnie sprzyjające bezpieczeństwu obrotu i zgodne z interesami stron.

Podobnie jest ze sprawą zgodności wykonania mieszkania z jego projektem. Zdając sobie sprawę z uwarunkowań technicznych, Autorzy sugerują rozwiązanie, które powinno upowszechnić się w praktyce.

Innym zagadnieniem budzącym wiele kontrowersji jest treść prospektu informacyjnego, szczególnie zakres informacji o planowanym zagospodarowaniu otoczenia przedsięwzięcia deweloperskiego. Autorzy, bardzo obszernie omawiając ten temat, w sposób przekonujący rozstrzygają dylematy spowodowane niedookreśleniem przez ustawodawcę wymogów z tym związanych.

Te i inne przykłady dobrze umotywowanej wykładni przepisów mogą być pomocne deweloperom przy konstruowaniu umów, prospektów informacyjnych i w praktycznych kontaktach z nabywcami mieszkań i bankami.

Jako osoba związana z rynkiem deweloperskim od ponad 15 lat mogę polecić tę publikację wszystkim uczestnikom rynku deweloperskiego. Książka ta będzie z pewnością pomocna w codziennej praktyce deweloperom, notariuszom, bankowcom, a także tym z nabywców mieszkań, którzy – decydując się na zakup mieszkania – będą chcieli wnikliwie poznać wszystkie uwarunkowania tej, niekiedy najważniejszej w życiu, decyzji inwestycyjnej.

Jacek Bielecki

Dyrektor Polskiego Związku Firm Deweloperskich
maj 2013 r.

————— **Rozdział 1** —————

**UMOWA DEWELOPERSKA W STANIE PRAWNYM PRZED
OBOWIĄZYWANIEM USTAWY O OCHRONIE PRAW NABYWCY
LOKALU MIESZKALNEGO LUB DOMU JEDNORODZINNEGO**

1.1. Uwagi ogólne

Omówienie charakteru prawnego umowy deweloperskiej, ukształtowanej na mocy postanowień u.o.p.n.l., rozpocząć należy od omówienia dotychczasowych regulacji prawnych, które pozwoliły ukształtować stosowane modele umów ustanawiających odrębną własność lokali, tj. umowy określonej w art. 9 ustawy z dnia 24 czerwca 1994 r. o własności lokali (tekst jedn.: Dz. U z 2000 r. Nr 80, poz. 903 z późn. zm.), umowy przedwstępnej, o której mowa w art. 389 k.c., umowy deweloperskiej – pisemnej o cechach umowy określonej w art. 9 u.w.l., jak również umowy rezerwacyjnej.

Należy wskazać, że do czasu wejścia w życie u.o.p.n.l. w polskim systemie prawnym sformułowanie „umowa deweloperska” funkcjonowało wyłącznie jako nazwa zwyczajowa dla umowy nienazwanej, czyli takiej, która nie jest szczegółowo uregulowana w prawie, a zawierana jest w ramach zasady swobody umów. Tak rozumiana umowa deweloperska przed wejściem w życie u.o.p.n.l. była rodzajem umowy powstałej ze szczególnego połączenia czynności prawnych podejmowanych w ramach budowlanego procesu inwestycyjnego, w której podstawę i przyczynę działania dewelopera stanowił docelowy zamiar przekazania inwestycji nabywcy.

Obowiązująca od dnia 29 kwietnia 2012 r. u.o.p.n.l. wprowadziła do polskiego systemu prawnego definicję umowy deweloperskiej jako umowy, na podstawie której deweloper zobowiązuje się do ustanowienia i przeniesienia na nabywcę po zakończeniu przedsięwzięcia deweloperskiego prawa, o którym mowa w art. 1 u.o.p.n.l., a nabywca zobowiązuje się do spełnienia świadczenia pieniężnego na rzecz dewelopera na poczet ceny nabycia tego prawa.

1.2. Umowa o budowę lokalu z art. 18 i n. u.s.m.

Zanim omówione zostaną powyżej powołane regulacje *stricte* odnoszące się do tzw. rynku deweloperskiego – ze względu na zbliżony przedmiot regulacji – należy wskazać regulację z art. 18 i nast. ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o spółdzielniach mieszkaniowych (tekst jedn.: Dz. U z 2003 r. Nr 119, poz. 1116 z późn. zm.), czyli umowę o budowę lokalu, w wyniku której ma dojść do przeniesienia odrębnej własności lokalu (z chwilą zawarcia umowy, o której mowa w powołanym przepisie, powstaje ekspektatywa prawa – tu: ekspektatywa odrębnej własności lokalu).

Ekspektatywa prawa jest instytucją prawa cywilnego polegającą na tym, iż do powstania pełnego prawa podmiotowego brakuje spełnienia niektórych tylko przesłanek, przy czym żadna ze stron stosunku prawnego nie ma wpływu na ich wystąpienie (ziszczenie się warunku jako zdarzenia przyszłego i niepewnego, wpis prawa do księgi wieczystej itp.). „Ekspektatywa jest prawem majątkowym, dziedzicznym oraz zbywalnym”¹. Choć koncepcja oczekiwania prawnego nie jest przez doktrynę rozumiana jednolicie, to jednak znalazła zastosowanie w obrocie cywilnym i w orzecznictwie sądowym, a przede wszystkim sięgnął do niej ustawodawca w art. 19 u.s.m., wskazując, że z chwilą zawarcia umowy, o której mowa w art. 18 ust. 1 u.s.m., powstaje roszczenie o ustanowienie odrębnej własności lokalu, zwane dalej „ekspektatywą odrębnej własności lokalu”. Ponadto ustawodawca wskazał, że ekspektatywa odrębnej własności lokalu jest zbywalna, wraz z wkładem budowlanym albo jego wniesioną częścią, przechodzi na spadkobierców i podlega egzekucji. Nabywanie ekspektatywy odrębnej własności lokalu obejmuje również wniesiony wkład budowlany albo jego część i staje się skuteczne z chwilą przyjęcia nabywcy lub spadkobiercy w poczet członków spółdzielni, z tym że w razie kolejnego zbycia ekspektatywy przed przyjęciem poprzedniego nabywcy w poczet członków zbycie to staje się skuteczne z chwilą przyjęcia kolejnego nabywcy w poczet członków. Wymaganą prawem formą dla umowy zbycia ekspektatywy odrębnej własności lokalu jest forma aktu notarialnego.

Umowę o budowę lokalu, stosownie do treści przywołanego wyżej art. 18 u.s.m., zawiera spółdzielnia z członkiem spółdzielni ubiegającym się o ustanowienie odrębnej własności lokalu. Umowa powinna zobowiązywać

¹ Tak postanowienie SN z dnia 26 czerwca 2001 r., I CA 1/01, OSNC 2002, nr 2, poz. 26.

strony do zawarcia, po wybudowaniu lokalu, umowy o ustanowienie odrębnej własności lokalu, a ponadto zawierać:

- 1) zobowiązanie członka spółdzielni do pokrywania kosztów zadania inwestycyjnego w części przypadającej na jego lokal przez wniesienie wkładu budowlanego określonego w umowie;
- 2) określenie zakresu rzeczowego robót realizowanego zadania inwestycyjnego, które będzie stanowić podstawę ustalenia wysokości kosztów budowy lokalu;
- 3) określenie zasad ustalania wysokości kosztów budowy lokalu;
- 4) określenie rodzaju, położenia i powierzchni lokalu oraz pomieszczeń do niego przynależnych;
- 5) inne postanowienia określone w statucie spółdzielni mieszkaniowej.

Dla swojej ważności umowa o budowę lokalu powinna zostać zawarta wyłącznie w formie pisemnej, mimo że ma być jednocześnie umową przyrzeczenia ustanowienia przez spółdzielnię mieszkaniową odrębnej własności lokalu po jego wybudowaniu i przeniesienia własności lokalu na członka spółdzielni. Zatem regulacja z art. 158 k.c., przewidująca dla umowy zobowiązującej do przeniesienia własności nieruchomości formę aktu notarialnego, nie znalazła zastosowania. *Ad solemnitatem* zawarto jedynie wymóg zachowania zwykłej formy pisemnej.

Należy pamiętać, że umowy o budowę lokalu zawierane w trybie art. 18 u.s.m. mogą być zawierane wyłącznie przez spółdzielnie i tylko z członkami tych spółdzielni. Zawarcie przez spółdzielnię umowy z osobą niebędącą jej członkiem w celu ustanowienia odrębnej własności lokalu powinno podlegać regulacji art. 9 u.w.l. lub art. 389 k.c., czyli umowy przedwstępnej, lub każdej innej umowie nienazwanej zawierającej elementy zarówno umowy określonej w art. 9 u.w.l., jak i umowy przedwstępnej, zaś od czasu wejścia w życie u.o.p.n.l. również tej ustawy.

Podsumowując, umowa ze spółdzielnią mieszkaniową kreująca ekspektatywę odrębnej własności lokalu nie wymaga formy aktu notarialnego ani wpisu roszczenia do księgi wieczystej dla swej skuteczności, a jedynie *ad solemnitatem* formy pisemnej. Konieczne jest jednak, aby spółdzielnia była właścicielem lub wieczystym użytkownikiem gruntu, na którym ma zostać zrealizowane zadanie inwestycyjne, oraz aby spółdzielnia legitymowała się decyzją o pozwoleniu na budowę.

Model umowy o budowę lokalu ze spółdzielnią mieszkaniową nie znajduje zastosowania do deweloperskich umów o budowę i sprzedaż lokali, którym odpowiadać będą przepisy o własności lokali, przepisy kodeksu cywilnego i u.o.p.n.l.

Anna Szymańczyk – adwokat, specjalizuje się w obsłudze prawnej podmiotów z branży nieruchomości, w szczególności w zakresie wszelkich aspektów realizacji przedsięwzięć budowlanych, umów nabycia oraz zbycia nieruchomości, jak również pozyskiwania finansowania na realizację inwestycji.

■ W publikacji w kompleksowy sposób omówiono wszystkie aspekty prawne związane ze stosowaniem umowy deweloperskiej. Przedstawiono również wnioski z licznych dyskusji toczących się wokół ustawy z dnia 16 września 2011 r. o ochronie praw nabywcy lokalu mieszkalnego lub domu jednorodzinnego (zwanej ustawą deweloperską), wskazując optymalne sposoby jej interpretacji.

■ Autorzy dokonali analizy poszczególnych etapów związanych z zawarciem i wykonaniem umowy deweloperskiej, omówili także aspekty podatkowe oraz kwestie odpowiedzialności z tytułu nienależytego wykonania umowy lub ustawy.

■ Na końcu każdego rozdziału znajdują się odpowiedzi na najczęściej występujące pytania czy wątpliwości, co jeszcze bardziej podkreśla praktyczny walor książki, która staje się instrukcją stosowania przepisów wymienionej ustawy. Bardzo pomocne w kształtowaniu stosunku umownego między stronami umowy deweloperskiej będzie także przytoczenie wielu rozstrzygnięć Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów.

■ Publikacja przeznaczona jest dla pracowników działów prawnych i specjalistów firm deweloperskich, przedstawicieli zawodów prawnych: sędziów, adwokatów, radców prawnych, notariuszy, aplikantów oraz pracowników banków.

Cena 99 zł
(w tym 5% VAT)

Zamówienia:
infolinia 801 04 45 45, fax 22 535 80 01
zamowienia.ksiazki@wolterskluwer.pl
www.wolterskluwer.pl
księgarnia internetowa www.profinfo.pl

